

КАДАСТРЫН ЗУРАГЛАЛ БА ГАЗРЫН КАДАСТРЫН ТУХАЙ ХУУЛИЙН ШИНЭЧИЛСЭН НАЙРУУЛГЫН ТӨСЛИЙН ҮЗЭЛ БАРИМТЛАЛ

Нэг.Хуулийн төсөл боловсруулах үндэслэл, шаардлага

1.1.Хууль зүйн үндэслэл

Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны 52 дугаар тогтоолоор баталсан “Алсын хараа-2050” Монгол Улсын урт хугацааны хөгжлийн бодлогын ухаалаг, иргэн төвтэй газрын нэгдмэл удирдлага, менежментийн тогтолцоог хэрэгжүүлэх замаар тэгш байдал, шударга ёс, үндэсний эдийн засгийн аюулгүй байдал, тогтвортой хөгжлийг хангах зорилтын хүрээнд “Хүн амын нутагшилт, суурьшлын зохистой тогтолцоонд тулгуурлан хот байгуулалт, газрын харилцааны эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгоно.” гэж, “Мэдлэгт суурилсан, иргэд, олон нийтийн оролцоотой газар зохион байгуулалтын нэгдсэн төлөвлөлтийн системийг бий болгоно.” гэж, “Газрын кадастрын нэгдсэн ухаалаг систем байгуулж, иргэн төвтэй төрийн үйлчилгээний хүртээмжийг сайжруулна.” гэж, “Цахим үйл ажиллагаатай газрын биржийг газрын асуудал эрхэлсэн төрийн захиргааны байгууллагын эрхлэх асуудлын хүрээнд байгуулж, газар, үл хөдлөх хөрөнгийн нэгдсэн системийг бий болгоно.” гэж, “Зайнаас тандан судлалын технологид суурилсан газар ашиглалт, газрын мониторингийн байнгын ажиллагаатай хяналтын системийг хөгжүүлж, нэвтрүүлнэ.” гэж тус тус тусгасан.

Монгол Улсын Их Хурлын 2020 оны 24 дүгээр тогтоолоор баталсан “Монгол Улсын Засгийн газрын 2020-2024 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөрийн 3.7.1-д “Газрын харилцаа, хот байгуулалтын хууль, эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгож, хотуудын зэрэглэлийг тогтооно.” гэж, 3.7.3-т “Хиймэл оюун ухаан болон блокчейн, мэдээллийн аюулгүй байдал, нууцлалыг хангасан технологид суурилсан газар, үл хөдлөх хөрөнгийн нэгдсэн бүртгэл, үнэлгээ, төлбөр, татвар, биржийн системийг хөгжүүлж, үйл ажиллагааг эхлүүлнэ.” гэж тус тус заасан.

Монгол Улсын Их Хурлын 2021 оны 12 дугаар тогтоолоор баталсан “Монгол Улсын хууль тогтоомжийг 2024 он хүртэл боловсронгуй болгох үндсэн чиглэл”-ийн 107-д Монгол Улсын нутаг дэвсгэрт кадастр эрхлэх, бүртгэх, хяналт тавих үйл ажиллагаа болон тэдгээртэй холбогдсон бусад харилцааг зохицуулах эрх зүйн орчныг боловсронгуй болгох зорилгоор Засгийн газраас Кадастрын зураглал ба газрын кадастрын тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төслийг боловсруулж Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэхээр тусгасан.

Түүнчлэн Монгол Улсын Их Хурлын “Улсын бүртгэлийн багц хууль баталсантай холбогдуулан авах зарим арга хэмжээний тухай” 2018 оны 54 дүгээр тогтоолоор

Иргэний хуулийн суурь зохицуулалт, үзэл баримтлалд нийцүүлэн Газрын тухай болон Кадастрын зураглал ба газрын кадастрын тухай хуулийн төслийг Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлэхийг Засгийн газарт даалгасан.

1.2. Практик шаардлага

Монгол Улсын Их Хурал 1999 онд Кадастрын зураглал ба газрын кадастрын тухай хуулийг батлан бүх төрлийн кадастрын зураглал үйлдэх, газрын кадастр эрхлэхтэй холбоотой харилцааг зохицуулж байна. Энэ хугацаанд тус хуульд нийт 9 удаа нэмэлт, өөрчлөлт орсон байна.

Өнгөрсөн хугацаанд нийгэм, эдийн засгийн хөгжлийн явцад газартай холбоотой олон талт харилцаа шинээр үүсэж, техник, технологийн хувьсалд томоохон өөрчлөлтүүд орсон. Монгол Улсын нийт нутаг дэвсгэрийг хамарсан кадастрын мэдээллийн нэгдсэн систем байгуулагдаж, 21 аймаг, 330 сум, нийслэл, 9 дүүрэг нэгдсэн сүлжээнд холбогдон, газрын харилцаатай холбоотой олон талт үйлчилгээг иргэд олон нийтэд цахимаар хүргэх боломжтой болсноос гадна төрийн байгууллагууд харилцан мэдээлэл солилцох нөхцөл бүрдсэн. Мөн газрын биржийн цахим системийг улсын хэмжээнд нэвтрүүлж газар өмчлөх, эзэмших, ашиглах эрхийн дуудлага худалдаа, төсөл сонгон шалгаруулалтыг цахим хэлбэрээр зохион байгуулж, газар, үл хөдлөх хөрөнгийн зах зээлийн үнийн мэдээллийг санг бий болгоод байна.

Төрөөс газрын харилцааны талаар баримтлах бодлогыг хэрэгжүүлэх, хяналт тавих, төрийн үйлчилгээг иргэдэд ойртуулж, ухаалаг засаглалыг бий болгох гол хөдөлгөгч хүчин зүйлийн нэг бол кадастр /кадастрын нэгдсэн систем/ болж байна.

Иймд кадастрын үйл ажиллагааг нарийвчлан боловсронгуй болгох, 3 болон 4 хэмжээст кадастрын системийг бий болгох, олон улсын жишигт нийцүүлэн олон зориулалтын кадастрыг хөгжүүлэх, иргэн, хуулийн этгээдэд газартай холбоотой төрийн үйлчилгээг сайжруулах, газарт тавих төрийн хяналт, хариуцлагын тогтолцоог бэхжүүлэх дараах хэрэгцээ, шаардлага байна. Үүнд:

1. Хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж буй Кадастрын зураглал ба газрын кадастрын тухай хуульд уг хуулиар зохицуулах харилцааг “Кадастрын хэмжилт зураглал”, “Кадастрын бүртгэл”-ийн үйл ажиллагаа гэсэн хоёр бүлэгт хуваан, тус тусдаа хийгдэх үйл ажиллагаа мэтээр салган томъёолж, кадастрын бүртгэлийн үе шатны ажлуудыг зохицуулалтгүй орхигдуулсан нь кадастрын үйл ажиллагааны уялдаа холбоо алдагдах нөхцөлийг бүрдүүлж байна.

Дэлхий нийтийн чиг хандлагаар “Кадастр” нь тухайн улс орны төрийн бодлого, соёл, тогтвортой хөгжлийн үзэл баримтлалаас хамаарч санхүүгийн кадастр, эрхийн кадастр, нөөцийн кадастр, эдгээрийн аль алиных нь шинжийг агуулсан олон зориулалтын кадастр гэсэн төрлөөр хөгжиж байна. Харин бүртгэлийн хувьд дэлхий нийтээрээ нэгж талбар, газрын байршилд суурилсан бүртгэлийн зарчим руу шилжиж байна.

Иймээс “Кадастр” гэдгийг нэгж талбар, түүний дэд талбар, хил зааг, байршил, хаяг, тухайн нэгж талбартай холбоотой эрх, эрхийн хязгаарлалт, зураглал, үнэлгээ, татвар, төлбөр, шинж чанар, төлөв байдал, нөөц, нөөцийн чадавхийг агуулсан

мэдээлэл бүхий бүртгэл, түүнийг эрхлэх цогц үйл ажиллагаа байхаар зохицуулах шаардлагатай байна.

2.Газартай холбоотой аливаа эрхийг олон байгууллага, албан тушаалтны шийдвэрээр олгож, цаашлаад кадастрын зураглал хийж бүртгэлжүүлэх асуудлыг харилцан уялдаа холбоогүй, нэгдсэн стандартгүй хийж байгаа нь газрын сан нэгдмэл байх зарчим болон төрөөс баримталж буй газрын харилцааны талаарх бодлого, түүний хэрэгжилт, төрийн өмчийн газрын хамгаалалт, хяналт, хариуцлагын тогтолцоог алдагдуулж улмаар газар, үл хөдлөх эд хөрөнгийг кадастрын бүртгэлд бүрэн хамруулахгүй байх нөхцөл байдалд хүргэж байна.

Тухайлбал, 2019 оны байдлаар нийслэлийн хэмжээнд нийт 181 ашигт малтмал ашиглах лизенц олгогдсон байдаг ч нэг нь ч газар эзэмших, ашиглах эрхийн гэрчилгээ авч, гэрээ байгуулж кадастрын мэдээллийн санд бүртгэгдээгүй байна. /Үүний үр дагаварт жилд 1.8 тэрбум төгрөгийн газрын төлбөрийн орлого төсөвт төвлөрдөггүй/. Үүнээс 59 лиценз нь Туул голын онцгой хамгаалалтын бүсэд олгогдож, тэдгээрийн 9 нь Засаг даргын шийдвэрээр газар эзэмшиж, ашиглаж буй 30 иргэн, аж ахуйн нэгжийн газартай давхцалтай байна.

Мөн Богдхан уулын тусгай хамгаалалттай газарт аялал жуулчлалын зориулалтаар нийт 1473 газар ашиглах гэрээ байгуулж, газар дээр нь үл хөдлөх эд хөрөнгө, барилга байгууламж баригдсан байдаг ч холбогдох хуулийн дагуу Засаг даргатай гурвалсан гэрээ байгуулж, кадастрын мэдээллийн санд бүртгэл хийгдсэн нэгж талбар нэг ч байхгүй байна.

Түүнчлэн газар өмчлөх эрхийг Засаг даргын шийдвэр, кадастрын баталгаажсан зураг, газрын төлөв байдал, чанарын хянан баталгааны дүгнэлтийг үндэслэн үл хөдлөх эд хөрөнгийн бүртгэлд бүртгэж, өмчлөх эрхийн гэрчилгээг олгож байгаа ч дараагийн шатанд өмчийн газраа бусдад бэлэглэсэн, худалдсан, барьцаалсан зэрэг тохиолдолд холбогдох мэдээллүүд нь кадастрын мэдээллийн санд бүртгэгдэхгүй байсаар байна.

Иймд Монгол Улсын нийт нутаг дэвсгэрийг хамруулан газрын нэгдмэл санг газар ашиглалтын зориулалтаар нь нарийвчлан тооллого хийж, улсын хэмжээнд эрхийн төрөл харгалзахгүйгээр газрын гадарга, газар, түүний дэд талбар, объектыг улсын бүртгэлд бүртгэх, кадастрын зураглалын ажлыг хийх, кадастрын мэдээллийн санг боловсронгуй болгох, цаашлаад газрын үнэлгээ, төлбөр, татварын нэгдсэн тогтолцоог бий болгох нөхцөлийг бүрдүүлэх нь зүйтэй байна.

3.Газартай холбоотой өргөдлийг хүлээж авахаас эхлээд, түүнийг судлах, зураглах, эрхийг бүртгэж, баталгаажуулах хүртэлх кадастрын дэс дараалсан үйл ажиллагаа болон оролцогч талуудын эрх, үүргийг нарийвчлан хуульчлаагүйгээс иргэдийн өргөдөл, хүсэлт шийдвэрлэгдэхгүй байх, газрыг давхардуулан олгох, үйл ажиллагааны дараалал алдагдах, зарим үйл ажиллагааг орхигдуулах зэргээс болж иргэд хохирох тохиолдол гарч байна.

2019 оны байдлаар шүүхээр улсын хэмжээнд нийт 1493 захиргааны хэргийг хянан шийдвэрлэснээс газартай холбоотой 332 хэрэг шийдвэрлэсэн судалгаа байна. Энэ нь нийт захиргааны хэргийн 22.2 хувийг эзэлж байгаа ба шүүхээр хянан шийдвэрлэсэн 4 хэрэг тутмын 1 нь газартай холбоотой хэрэг, маргаан байна.

Олон улсын судалгааны байгууллагаас нийслэл, дүүргийн газрын албанд хийсэн судалгаагаар иргэд өргөдлөө шийдвэрлүүлэхийн тулд 15 хувь нь тухайн

шатны Засаг даргын Тамгын газарт, 85 хувь нь газрын албанд 2-3 удаа очдог байх ба улмаар иргэдийн өргөдлийг хүлээж авахгүйгээр амаар хариу өгдөг, өргөдөл шийдвэрлэхэд дунджаар 28-36 өдөр зарцуулж, олон шат дамжлага, хүнд сурталтай нүүр тулдаг талаар дурджээ. Иймд кадастрын үйл ажиллагааны дарааллыг нарийн тодорхой тусгах шаардлагатай.

Түүнчлэн хуулийн төсөлд улсын хэмжээний кадастрын мэдээллийн сангийн нэгдсэн системд суурилсан мэдээллийн сангаас тусгай зөвшөөрөлтэй аж ахуйн нэгжийг газартай холбоотой мэдээллээр тухай бүр хангах, гүйцэтгэлээр хийгдсэн зураглалын ажил болон хээрийн судалгааны ажлыг нэгдсэн системд оруулах, гэрчилгээний системийг бүрдүүлэх, кадастрын зураг болон баталгаажсан кадастрын зургийн зохицуулалтын талаар тодорхой тусгах нь зүйтэй байна.

4.Өсөн нэмэгдэж буй нийгмийн хэрэгцээ шаардлагыг дагаад газартай холбоотой эрхийг шилжүүлэх, банк, санхүүгийн байгууллага газрын эрхийг зээлийн барьцаа болгох, газраа бусдад түрээсээр ашиглуулах, газрыг санхүүгийн тайлан балансдаа бүртгэх зэрэг эдийн засгийн харилцаа бий болж улмаар иргэд газрыг үнэ цэнэтэй, үл хөдлөх хөрөнгө гэж үзэх хандлагыг төлөвшүүлж байгаа ч газрын зах зээлийн бодит үнэ цэнийг тогтоох, бүртгэх, шинэчлэх, олон нийтэд нээлттэй болгох асуудал орхигдсоор байна.

Энэ нь газрын татвар, төлбөрийг тэгш шударга ногдуулах зарчим алдагдах, газрыг нөхөн олговортойгоор эргүүлэн авахад тухайн газрын өмчлөгч, эзэмшигчтэй бодит бус үнээр тохиролцох, төрийн өмчийн газрыг өмчлүүлэх, эзэмшүүлэх, ашиглуулахад анхны үнийг бодит бус тогтоох нөхцөлийг бий болгож байна.

Иймд газрын үнэлгээтэй холбоотой нэр томъёог бусад хууль, тогтоомж, олон улсын стандарттай нийцүүлэх, газрын үнэлгээний үйл ажиллагаанд оролцогчдын эрх, үүргийг тодорхойлж, олон улсын жишигт нийцсэн, өөрийн орны онцлогт тохирсон газрын үнэлгээний тогтолцоог бий болгох боломжийг бүрдүүлэх шаардлагатай байна.

5.Олон улсын хэмжил, зураглаачдын холбоо /FIG/ 2004 онд “Кадастр 2014” баримт бичгийг гаргасан бөгөөд “кадастр нь цаасан, гараар бүртгэж буй тогтолцоог халж бүрэн цахимжсан мэдээллийн системийн тогтолцоонд шилжсэн байна” гэж тунхагласан.

Түүнчлэн Турк улсын Стамбул хотод 2015 онд зохион байгуулагдсан Дэлхийн кадастрын дээд хэмжээний чуулга уулзалтаас “Олон улсын зүгээс, кадастрын ач холбогдлыг нийгэм, эдийн засгийн хөгжилд зориулсан газрын мэдээллийн цогц систем, түүнийг байгуулах нь хөгжиж буй улс, орнуудын хувьд тогтвортой хөгжлийг дэмжих чухал асуудал байх болно” гэж цохон тэмдэглэжээ.

Иймд тогтвортой, үр ашигтай газар ашиглалтыг дэмжих, хянах, газрын улсын бүртгэл, газар ашиглалтын төлөвлөлт, газрын үнэлгээ, төлбөр, татвар, хүрээлэн буй орчны хяналт болон бизнесийн хөгжлийг мэдээллээр хангах зэрэг үндсэн зорилго бүхий нэгдмэл нэг, хандалт хоорондын үйл ажиллагаанд суурилсан орон зайн мэдээллийн дэд бүтцийн суурь өгөгдөл, мэдээллийн нэг болох “Олон зориулалтат кадастрын мэдээллийн систем”-ийг байгуулах асуудлыг нарийвчлан зохицуулах шаардлагатай байна.

Мөн нөөцийн кадастр, эрхийн кадастр, санхүүгийн кадастрыг агуулсан олон зориулалтын кадастрыг хөгжүүлэх зорилгын үүднээс эдгээр кадастрыг эрхлэх үйл ажиллагааг нарийвчлан зохицуулах шаардлагатай байна.

6. Улсын бүртгэлийн багц хууль хэрэгжсэнтэй холбоотойгоор газар эзэмшигч, ашиглагч нарын эрхийн бүртгэлийг дундын мэдээллийн сангаар дамжуулан эд хөрөнгийн эрхийн улсын бүртгэлд бүртгүүлж байна. Түүнчлэн газрын нэгж талбар дээрх барилга байгууламжийн өмчлөх эрхийг эд хөрөнгийн эрхийн улсын бүртгэлээр баталгаажуулан, хөрөнгийн хэмжээ, талбай, хаяг, худалдан борлуулсан үнэ, барьцааны мэдээллийг бүртгэдэг. Энэхүү мэдээлэл олон улсын жишигт нийцсэн газрын зах зээлийн үнэ, үнэлгээг бодитоор тогтооход шаардлагатай байдаг.

Иймээс дундын мэдээллийн сангаар дамжуулан газар өмчлөх, эзэмших, ашиглах эрхийг эд хөрөнгийн улсын бүртгэлд бүртгэхэд нэгж талбарын цахим хувийн хэргийн иж бүрдэл, шийдвэрлэх хугацаа болон харилцан мэдээлэл солилцох, дугаар олгох үйл ажиллагааг нарийвчлан тусгах шаардлагатай байна.

Хоёр. Хуулийн төслийн зорилго, ерөнхий бүтэц, зохицуулах харилцаа, хамрах хүрээ

Хуулийн төслийн тандан судалгааны дүгнэлтээр хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж байгаа Кадастрын зураглал ба газрын кадастрын тухай хуулийн ихэнх заалтыг өөрчлөх, өөрчлөн найруулах, зарим заалтыг хасах шаардлагатай байгаа тул хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл хэлбэрээр, харин хуулийн нэрийг Кадастрын тухай хуулийн төсөл гэж өөрчлөн боловсруулна.

Хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлд уг хуулиар зохицуулах харилцаа, хамрах хүрээг дараах байдлаар тусгана. Үүнд:

Нэгдүгээр бүлэгт нийтлэг үндэслэл болох хуулийн зорилт, кадастрын тухай хууль тогтоомж, нэр томъёоны тодорхойлолт, кадастрын үйл ажиллагааны баримтлах зарчмыг тусгана.

Хоёрдугаар бүлэгт кадастр, кадастрын муж, тойрог, кадастрыг эрхлэх субъект, эрх үүргийн талаар тусгана.

Гуравдугаар бүлэгт Монгол Улсын нийт нутаг дэвсгэрийн хэмжээнд газрын нэгдмэл сангийн тооллогыг явуулж тоо бүртгэл хөтлөх, өөрчлөлт оруулах, иргэн, хуулийн этгээдийн эзэмшил, ашиглалтын газрын зориулалт өөрчлөх, газрын төлөв байдал, чанар, чадавхийн бүртгэл хөтлөх, тэдгээрт хамаарах үзүүлэлтийг тодорхойлох талаар тусгана.

Дөрөвдүгээр бүлэгт Газрын тухай хуулиар тодорхойлогдсон газарт хамаарах эрхтэй холбоотой өргөдөл, хүсэлт шийдвэрлэх үйл ажиллагааны дараалал, газрын эрхийн хязгаарлалтыг тогтоох, хамтын болон дундын эзэмшлийн /өмчлөлийн/ газар /байгууламж/ байгуулах, нэгж талбарыг дахин хуваарилах, хэсэгчлэн хуваах, нэгтгэх, газрын тодорхойлолт гаргах, эд хөрөнгийн эрхийн бүртгэлд бүртгүүлэх, өөрчлөлт оруулах тохиолдолд хийгдэх газрын кадастрын үйл ажиллагаа, тэдгээрт хамаарах үзүүлэлтийг тодорхойлох талаар тусгана.

Тавдугаар бүлэгт газрын үнэлгээний зүйл, үнэлгээ хийх аргачлал, газрын суурь үнэ, суурь үнийн бүс, газрын албан татвар, төлбөрийн бүртгэлийн талаар тусгана.

Зургадугаар бүлэгт кадастрын мэдээллийн сан, түүний бүрдүүлэлт,

хамгаалалт, ашиглах, мэдээлэл солилцох, дундын мэдээллийн сан, түүгээр үйлчлэх зохицуулалтын талаар тусгана.

Долоодугаар бүлэгт бусад асуудал буюу кадастрын санхүүжилт, хяналт шалгалт, магадлан хэмжилт, хориглох үйл ажиллагаа, маргааныг хянан шийдвэрлэх, хууль тогтоомж зөрчигчид хүлээлгэх хариуцлага зэргийг тусгана.

Гурав. Хуулийн төсөл батлагдсаны дараа үүсч болох нийгэм, эдийн засаг, хууль зүйн үр дагавар, тэдгээрийг шийдвэрлэх талаар авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний санал

Хуулийн төслийг боловсруулж баталснаар нийгэм эдийн засгийн сөрөг үр дагавар гарахгүй бөгөөд харин дараах үр дүнд хүрнэ:

Монгол Улсын хэмжээнд кадастрын мэдээллийн нэгдсэн санг бий болгосноор газрын харилцаатай холбоотой үйл ажиллагаа нээлттэй болж, ажлын давхардал, үргүй зардал багасч, олон нийт газартай холбоотой мэдээллийг цаг тухайд нь авах, шийдвэр гаргах түвшинд хяналт тавих, газрыг давхардуулан олгож зөрчил, маргаан гаргахгүй байх боломж бүрдэнэ.

Иргэдийн газрын эдийн засгийн үр өгөөж, үнэ цэнийг ойлгох үнэлэмж дээшлэх, газрын улс орны нийгэм, эдийн засгийн хөгжилд гүйцэтгэх үүрэг өсөн нэмэгдэж улмаар иргэд өмчийн газраасаа амьдралын эх үүсвэрээр хангагдах, байгаль орчноо хайрлан хамгаалах, үйлдвэрлэл, үйлчилгээ, хөрөнгө оруулалтын болон бусад олон талын арга хэмжээг бусдын оролцоо, зөвшөөрөлгүйгээр хэрэгжүүлэх ач холбогдолтой.

Газрын зах зээлийн үнэ цэнэд тулгуурлан төлбөр, татварын хэмжээг бодит байдалд нийцүүлэн тогтоох нь тэгш, шударга байдлыг хангах, улмаар татварын хувь хэмжээг нэмэхгүйгээр хамрах хүрээг нь тэлж, түүнээс олох орлогыг нэмэгдүүлэх ач холбогдолтой бөгөөд эрх бүхий этгээд хэрэгцээтэй үнэн бодит мэдээллээр хангагдах боломж бүрдэхэд чухал нөлөө үзүүлнэ.

Түүнчлэн цахим засаглалын нэг бүрэлдэхүүн болох цахим бүртгэлийн үйлчилгээ кадастрын салбарт нэвтэрснээр иргэдэд зардал чирэгдэлгүй, хурдан шуурхай, цахим үйлчилгээ авах эрх зүйн орчин бүрдэнэ.

Газрын бүртгэлийн систем боловсронгуй болсноор бүртгэл үнэн зөв бодитой байх баталгаа хангагдаж, үл хөдлөх хөрөнгө, татвар төлбөртэй холбоотой улсын статистик тоон мэдээ бүрэн гүйцэт гарахаас гадна үл хөдлөх хөрөнгийг эдийн засгийн эргэлтэд оруулахтай холбоотой бодлого төлөвлөлт тодорхой болно.

Дөрөв. Хуулийн төсөл нь Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээ болон бусад хуультай хэрхэн уялдах, уг хуулийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдон цаашид шинээр боловсруулах буюу нэмэлт, өөрчлөлт оруулах, хүчингүй болгох хуулийн талаарх санал

Хуулийн төслийг Монгол Улсын Үндсэн хууль, Монгол Улсын олон улсын гэрээ болон бусад хууль Газрын тухай багц хуулийн төслийг боловсруулах ажлын хүрээнд боловсруулсан Газрын ерөнхий хуулийн төсөл, Газрын төлбөрийн тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөл, Монгол Улсын иргэнд газар өмчлүүлэх тухай хуулийн шинэчилсэн найруулгын төсөлтэй тус тус уялдуулан боловсруулна.

Хуулийн төсөлтэй холбогдуулан Аж ахуйн үйл ажиллагааны тусгай зөвшөөрлийн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Хаягжуулалтын тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Эд хөрөнгийн эрхийн улсын бүртгэлийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Хот байгуулалтын тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Сэргээгдэх эрчим хүчний тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Авто замын тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Эрчим хүчний тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Тусгай хамгаалалттай газар нутгийн тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай, Ойн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Төмөр замын тээврийн тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Харилцаа холбооны тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Усны тухай хуульд нэмэлт оруулах тухай, Хот суурин ус хангамж, ариутгах татуургын ашиглалтын тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай, Зөрчлийн тухай хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулах тухай, Кадастрын зураглал ба газрын кадастрын тухай хуулийг хүчингүй болсонд тооцох тухай зэрэг хуулийн төслүүдийг тус тус боловсруулна.

---oOo---